

آپدیت : ۳۱ خرداد ۱۴۰۵

بررسی تله‌های تستی

نکات مهم

خلاصه

خلاصه درس آموزه‌های تربیتی آیات قرآن

منبع اصلی: انتشارات دانشگاه پیام نور - کتاب آموزه‌های روانشناسی در
قرآن (دکتر ابراهیم نیک صفت)

مناسب برای //

روانشناسی، علوم تربیتی و سایر رشته‌های مرتبط
پیام نور

نویسنده جزوه //

تیم تالیف بژیک

نوع فایل //

خلاصه میکرو طبقه‌بندی شده

کیفیت //

تضمین ۱۰۰٪ مطالب

۳

ساعت مطالعه

۱۰۰٪

پوشش نکات

۳۴

صفحه مفید

فصل اول: کلیات

روانشناسی و قرآن

- ✓ واژه روان که معادل سایک در روانشناسی است، در لغت به معنای روح، نفس و روان تعریف می‌شود.
- ✓ تعریف اصطلاحی روانشناسی در طول زمان سیر تکاملی زیر را طی کرده است:

- مرحله اول: روانشناسی به‌عنوان شناخت روح و یا علم النفس.
- مرحله دوم: روانشناسی به‌عنوان علم ذهن و فرایندهای ذهنی.
- مرحله سوم: روانشناسی به‌عنوان علم هشیاری و آگاهی و در نهایت به‌عنوان علم رفتار (آکارول).

تعریف نوین روانشناسی: علمی تجربی است که بر مبنای اصول و روش‌های علمی، به تبیین و توصیف فرایندهای درونی (رویدادهای ذهنی، افکار، خاطرات) و فرایندهای بیرونی و رفتاری که قابل مشاهده عینی هستند، می‌پردازد.

- ✓ اختلاف نظر اصلی در روانشناسی بر سر معنای روان است که دیدگاه‌های مختلفی را پدید آورده است:
- ✓ مادی‌گرایان (رفتارگرایان): فرایندهای ذهنی درونی را مادی می‌دانند (درون‌نگری وونت).
- ✓ ساخت‌گرایی: بر ساختار ذهنی تأکید دارد (ساخت‌گرایی تیچنر).
- ✓ زیست‌شناختی: روان را معادل فرایندهای زیستی و عصبی می‌داند.
- ✓ رفتارگرایی: بر رفتار قابل مشاهده تمرکز دارد.
- ✓ روان‌تحلیلی: بر سایه‌های ضمیر ناهشیار متمرکز است.
- ✓ شناخت‌گرایی: فرایندهای عالی ذهن را بررسی می‌کند.
- ✓ انسان‌گرایی: به انگیزه‌های عالی شکوفاشده انسان می‌پردازد.
- ✓ قرآن کلام مکتوب و حقیقت مکتوم الهی است که ظاهر آن، حکم و دستور خدا و باطنش، علم مکنون خداوند برای راهنمایی بشریت است.
- ✓ در دیدگاه قرآن، خلقت وجودی انسان علاوه بر بدن مادی، دارای ابعاد خاصی است که اصالت او را تشکیل داده و با تعبیر زیر یاد می‌شود:
- ✓ دمیده شدن روح الهی در بدن (تجلی اسماء و صفات خدا).
- ✓ فطرت (خلقت تکوینی و ذاتی اولیه).
- ✓ نفس و قلب.
- ✓ شاکله (که به حقیقت و ماهیت شکل‌گرفته انسان اشاره دارد).

روانشناسی دین

✓ دانشمندان تعاریف متفاوتی از دین ارائه داده‌اند:

- ✓ ویلهلم وونت (بنیان‌گذار روانشناسی تجربی): احساسی که نشان می‌دهد دنیای ما بخشی از یک دنیای فوق طبیعی است که اهداف والاتر در آن محقق می‌شود.
- ✓ ویلیام جیمز: دین عبارت است از حس شورمندانه حمایت دیدن در خلوت تجربیات بشری.
- ✓ هالمی و آرگیل: منظومه‌ای از اعتقاد به قدرت فوق بشری که با عبادات، مردم را به سوی این قدرت فرامی‌خواند.
- ✓ تاولس: درک رفتار دینی از راه به‌کار بستن اصول روان‌شناختی.
- ✓ کالینز: روانشناسی دین نه تنها رفتار دینی، بلکه نگرش‌ها، ارزش‌ها و تجربه‌های باورمندان به ماوراءطبیعه را بررسی می‌کند.

روانشناسی دین: یکی از گرایش‌ها و رشته‌های فرعی روانشناسی است که به مطالعه علمی مسائل مربوط به دین و دینداری (باورها، ارزش‌ها و رفتارها) از منظر روان‌شناختی می‌پردازد.

دستاوردهای روانشناسی دین

✓ نظریه‌پردازان کارکردهای مختلفی برای دین قائل هستند:

- ✓ پالوتزیان: روانشناسی دین، گستره‌ای است که به مطالعه باورها و اعمال دینی از دید روان‌شناختی می‌پردازد.
- ✓ زیمل: بزرگ‌ترین دستاورد دین، ترکیب ایده‌های انسانی و ایجاد یک منشأ مشترک است که باعث انسجام اجتماعی و احساس ثبات و امنیت می‌شود.
- ✓ وزبر و همیلتون: دین پاسخی به بی‌عدالتی‌ها است که با توجیه ناکامی‌ها، خصلت خودسرانه جهان را معنی‌دار و نظام‌مند می‌کند.
- ✓ فرانک: دین با ایجاد مفاهیم اخلاقی مشترک، به هنجارهای اجتماعی معنا و انسجام می‌بخشد.
- ✓ هیرشی معتقد است تفاوت افراد در پذیرش هنجارها به میزان پیوستگی آن‌ها با جامعه بستگی دارد که شامل چهار عامل اصلی است:
 - ✓ داشتن تعلق خاطر نسبت به اشخاص، سازمان‌ها و نهادها.
 - ✓ تعهد اعضای جامعه در دست‌یازیدن به اهدافی مانند تحصیل.
 - ✓ درگیری در زندگی روزمره که وقت‌گیر بوده و باعث محدود شدن رفتارهای انحرافی می‌شود.
 - ✓ اعتقاد و میزان پایبندی افراد به هنجارهای اجتماعی و قوانین.

آموزه‌های دین در قرآن

- ✓ دین در لغت به معنای حکم، قضا، قانون، طاعت، تسلیم و انقیاد است و این واژه و مشتقاتش بیش از صد بار در قرآن به کار رفته است.

تعریف اصطلاحی دین (دیدگاه راغب، طباطبایی و جوادی آملی): دین، شیوه‌ای از زندگی و مجموعه‌ای از معارف، عقاید، اخلاق و قوانین اجتماعی است که از طریق وحی برای هدایت بشر و اداره امور جامعه صادر شده است.

ویژگی‌های دین در قرآن

دقت کنید: از منظر قرآن، دین یک مفهوم عام اعتقادی است که هر نوع باور فکری (اعم از مادی، غیرمادی، حق یا باطل) را شامل می‌شود؛ به‌طوری‌که قرآن در سوره کافرون صراحتاً عقاید باطل کافران را نیز به‌عنوان «دین» آن‌ها معرفی می‌کند.

- ✓ هر فردی در مسائل مختلف ضرورتاً اعتقادی دارد و این باور فکری (مثبت یا منفی)، مبنای هر رفتاری است که انسان پیش از انجام عمل در ذهن تصور می‌کند.
- ✓ خداوند اسلام را به‌عنوان دین حق معرفی کرده که بر مبنای حنیف (اعتدال ذاتی) و متناسب با نیازهای فطری وضع شده و تمام نیازهای انسان را جامعاً پوشش می‌دهد.

ضرورت پیروی از دین حق

- ✓ دین خدا پاسخی عملی برای ارضای نیازهای ذاتی انسان است و تنها شریعت الهی می‌تواند این نیازها را محقق سازد.
- ✓ بی‌پاسخ گذاشتن نیازهای ضروری انسان از سوی خداوند محال است، زیرا ظلم محسوب می‌شود و هدف شریعت این است که انسان‌ها پاداش یا عقاب اعمال خود را دریافت کنند.

ویژگی‌های آموزه‌های روان‌شناسی در قرآن

- ✓ مخاطب قرآن، انسان است و این کتاب به‌عنوان نور، برهان محکم و بیانگر تمامی مسائل (تبیین)، مایه هدایت و کمال انسان محسوب می‌شود.

سازگاری محتوای قرآن با فطرت انسان

- ✓ حقیقت وجودی انسان را روحی تشکیل می‌دهد که تجلی اسماء و صفات الهی است و قرآن کریم دستورالعملی تکلیفی برای تکمیل این نیازهای ذاتی است.
- ✓ آنچه در شریعت با عنوان «ذکر» بیان شده، دقیقاً یادآورنده و سازگار با فطرت تکوینی انسان می‌باشد.

آرامش بخشی قرآن